

МОТИВИ

към проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването

Причини, които налагат приемането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г.

Към момента не всяка база за обучение е определила служител, отговорен за цялостната организация и координация на обучението за придобиване на специалност на всички специализанти в базата за обучение, към които специализантите, както и техните ръководители, да могат да се обръщат за съдействие при възникнали въпроси. Това затруднява специализантите в процеса на изпълнение на индивидуалния им учебен план, включително когато даден модул или раздел от учебната програма не може да бъде изпълнен в основната база за обучение и е необходимо да се проведе в приемаща база за обучение. По тази причина в проекта на наредба е предвидено всяка база за обучение да определи такъв служител.

Към настоящия момент съгласно Наредба № 1 от 2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването базите за обучение обявяват целогодишно, включително на интернет страниците си, свободните длъжности за специализанти, като едновременно с публикуване на обявата уведомяват по електронен път и съответната регионална здравна инспекция (РЗИ). От своя страна РЗИ публикува на интернет страницата си постъпилата информация за свободни длъжности за специализанти. В наредбата е регламентирано заемането на длъжностите за специализанти да се извършва след провеждане на конкурс по реда на Кодекса на труда. Изключение са единствено длъжностите за специализанти по Обща медицина, за които може да не се провежда конкурс. При провеждането на конкурса нормативно е регламентирано работодателят да взема предвид редица показатели, а именно: среден успех от следването и от държавните изпити; оценките по учебните дисциплини, съответстващи, включващи или най-близки до специалността, за която се кандидатства; резултатът от проверка на познанията на кандидата по специалността, за която кандидатства; други умения и компетенции, необходими за заемането на длъжността (социални, организационни, компютърни, езикови и др.). За класиране на кандидатите базите за обучение формират бал от всеки един от посочените компоненти, като преценяват индивидуалната му тежест. Правилата за балообразуването и за класирането на кандидатите се публикуват още в обявата за конкурс. Протоколът от проведения конкурс също се публикува на интернет-страницата

на базата за обучение. Кандидати за специализация обаче посочват, че за тях е затруднение да следят интернет страниците на РЗИ в страната или на съответните бази за обучение при търсене на информация за обявени от базите за обучение свободни длъжности за специализанти. Посочва се също, че не всички бази за обучение публикуват на интернет страницата си коректна информация относно показателите и тяхната индивидуална тежест при формирането на бала за класиране на кандидатите. По тази причина в проекта на наредба е предвидено информацията за всички обявени свободни длъжности за специализанти и провежданите за тях конкурси по Кодекса на труда да се публикува от базите за обучение на създаден от Министерството на здравеопазването електронен портал за специализанти като част от Националната здравноинформационна система. Така ще се осигури както наличие на информацията за свободните длъжности за специализанти по клинични специалности на едно място, така и гарантиране, че при публикуване на обявата ще бъдат спазени нормативните изисквания за публикуване на цялата необходима информация за провеждането на конкурса по Кодекса на труда. За да се осигури информация и за обявяваните от висшите училища места за специализанти по неклинични специалности и по специалности за лица с професионална квалификация „лекар по дентална медицина“, в проекта е предвидено тази информация също да се публикува на портала за специализанти.

В наредбата е регламентирано висшето училище, което регистрира специализанта да издава книжка за специализация. Тази книжка към момента се издава на хартиен носител. Всички документи, доказващи изпълнението на модулите и разделите от учебната програма и индивидуалния учебен план, извършените задължителни практически дейности, предвидени в учебната програма, положените колоквиуми атестата за практическата дейност, реализирана по време на обучението и изпълнението на индивидуалния учебен план и списъка с придобитите от специализанта компетентности и умения се издават на хартиен носител. Издаването на книжката за специализация, която да съдържа цялата информация, касаеща провеждането на обучението за придобиване на специалност, в електронен вид би улеснило проследяемостта и би увеличило прозрачността в процеса на обучение. По тази причина в проекта на наредба е предвидено книжката за специализация да се издава и води в електронен вид в портала за специализанти. Съответно това води и до отпадане на необходимостта от подаване на хартиен носител на заявлението за допускане до държавен изпит, придружено от необходимите документи. Подаването на заявление за допускане до държавен изпит също ще се извършва в портала за специализанти.

Към момента в наредбата е предвидено срочният трудов договор на длъжност за специализант да е със срок до изпълнението на учебната програма и индивидуалния учебен план. В практиката обаче често са налице случаи, когато специализантът е изпълнил всички модули и раздели от учебната програма и индивидуалния учебен план, включително е извършил минималния задължителен брой практически дейности, но не е положил един или няколко колоквиума, поради което не е изпълнил учебната програма. В този случай продължаването на срочния трудов договор на длъжност за специализант не е необходимо, тъй като практическото обучение по клиничните специалности, което се провежда на пълно работно време (чл. 15, ал. 3 на наредбата), вече е приключило. По тази причина в проекта на наредба е предвидено уточнението, че срокът на срочния трудов договор е до изпълнението на всички модули и раздели от учебната програма и индивидуалния учебен план, включително извършването на минималния задължителен брой практически дейности.

В наредбата е предвидено, че в договора и заповедта, въз основа на които се осъществява обучението по клинична специалност, се посочва задължението на ръководителя на базата за обучение да осигури присъствието на специализанта в друго лечебно заведение или в национален център по проблемите на общественото здраве при спазване на изискванията на чл. 15, ал. 2 на наредбата за частите от учебната програма, които базата за обучение не може да проведе, и за предвиденото в учебната програма теоретично обучение, като в тези случаи специализантите на срочен трудов договор ползват платен служебен отпуск по чл. 161, ал. 1 от Кодекса на труда. Не е посочено обаче задължението на специализанта да изпълнява учебната програма и индивидуалния учебен план. По тази причина, с цел пълнота и яснота, в проекта на наредба е предвидено да се посочва и това задължение на специализанта.

Към настоящия момент чл. 15, ал. 3 от наредбата регламентира, че трудовото възнаграждение на специализанта, получавано за извършваната от него дейност, не може да бъде по-малко от минималния месечен размер на осигурителния доход за съответната икономическа дейност и квалификационна група професии, определен със закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната календарна година. При обнародването на Наредба № 1 от 2015г. минималният осигурителен доход надвишаваше значително минималната работна заплата. Към днешна дата обаче той е равен на минималната работна заплата, тъй като Националният съвет за тристранно сътрудничество от няколко години не договаря размер на минималния осигурителен доход. В тази връзка Инициативният комитет на Национален здравен протест „Бъдеще в

България“ още през 2025г. изрази становище, че посочената разпоредба „е дискриминационна и поставя лекарите-специализанти в неравностойно положение, въпреки че те извършват същата по обем и вид дейност, като лекарите специалисти“ и предложи разпоредбата на чл. 15, ал. 3 от наредбата да бъде отменена. Предложението за отмяна беше потвърдено отново от представителите на Инициативния комитет на проведени в Министерството на здравеопазването срещи на 27.03.2026г. и на 06.04.2026г. Тъй като към момента текстът на чл. 15, ал. 3 от наредбата не е необходим поради това, че минималният осигурителен доход е равен на минималната работна заплата, в настоящия проект е предвидена отмяна на посочената разпоредба.

Във връзка с постъпило предложение от НЦРРЗ специалност Радиационна хигиена да се преименува на Радиационна защита, тъй като в европейското законодателство вече се използва по-широкото понятие „радиационна защита“ вместо „радиационна хигиена“, специалност Радиационна хигиена (за лекари, инспектори по общественото здраве, лица с квалификация в областта на биологическите, химическите, физическите науки, биотехнологиите и общото инженерство) се преименува на Радиационна защита.

Във връзка с въвеждане на еврото като парична единица на Република България от 1 януари 2026 г. с проекта се осъществява и превалутиране на максималния размер на таксите за теоретично и практическо обучение, посочени в наредбата в лева. При предложеното превалутиране на таксите са спазени изцяло изискванията за превалутиране и закръгляване, залегнали в чл. 12 и чл. 13 от Закона за въвеждане на еврото в Република България.

Цел на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г.

С проекта на Наредба се цели улесняване на специализантите при необходимост от съдействие в процеса на обучението им за придобиване на специалност чрез определяне на служител на базата за обучение, който да е отговорен за цялостната организация и координация на обучението в базата; улесняване на кандидатите за заемане на свободните длъжности по клинични специалности чрез публикуване на всички обяви на портала за специализанти и кандидатстване за тях през портала, както и на кандидатите по неклинични специалности и по специалности за лица с професионална квалификация „лекар по дентална медицина“; увеличаване на прозрачността и проследимостта при обявяването на свободните длъжности за специализанти по клинични специалности и провеждането на конкурсите по реда на Кодекса на труда; увеличаване на проследимостта и прозрачността на процеса на обучение чрез

електронизация на книжката за специализация; прецизиране на срока на срочния трудов договор на длъжност за специалист и по-голяма яснота относно основното задължение на специалиста да изпълнява учебната програма и индивидуалния учебен план. Цели се също: избягване на погрешно тълкуване, че наредбата регламентира специалистите да бъдат назначавани на минимална работна заплата; регламентиране на дължимите такси в евро и актуализиране на наименованието на специалност Радиационна хигиена.

Очаквани резултати от приемането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г.

Очакваните резултати от приемането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г. са:

- подпомагане на процеса на обучение за придобиване на специалност чрез получаване при необходимост на съдействие от определен от базата за обучение служител;

- улесняване на кандидатите за заемане на свободните длъжности по клинични специалности и на обявяваните от висшите училища места за специалисти по неклинични специалности и по специалности за лица с професионална квалификация „лекар по дентална медицина“;

- увеличена прозрачност и проследимост при обявяването на свободните длъжности за специалисти по клинични специалности и провеждането на конкурсите по реда на Кодекса на труда;

- увеличаване на проследимостта и прозрачността на процеса на обучение;

- по-голяма яснота относно задълженията на страните по срочния трудов договор на длъжност за специалист;

- недопускане на погрешно тълкуване, че наредбата регламентира специалистите да бъдат назначавани на минимална работна заплата;

- актуализиране на валутата, в която са посочени предвидените в наредбата такси;

- актуализирано наименование на специалност Радиационна хигиена.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г.

Приемането на проекта на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015г. няма да доведе до въздействие върху държавния бюджет, тъй като не се изискват допълнителни финансови средства от държавния бюджет за изпълнение на предвидените промени в проекта на акт. Финансовите средства за създаване и поддръжка на електронен портал за специалисти като част от Националната здравноинформационна система са

в рамките на предвидените по бюджета на Министерството на здравеопазването разходи в областта на електронното управление и за използваните информационни и комуникационни технологии. Проектът няма финансово въздействие върху висшите училища, националните центрове по проблемите на общественото здраве, Военномедицинската академия или други участници в процеса на обучение за придобиване на специалност.

Анализ за съответствие на проекта на наредба с правото на Европейския съюз

От извършения анализ за съответствие с правото на Европейския съюз се установи, че обществените отношения, предмет на проекта на наредба, не са регламентирани в европейското право и тяхната уредба е предмет на национално решение и е от компетентността на отделените държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, пар. 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика.